

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Велислав Заимов,

хоноруван професор доктор по композиция и четене на партитури в катедра „Дирижиране и композиция“ при Теоретико – композиторския и диригентски факултет на Националната музикална академия

„Проф. Панчо Владигеров“,

член на научно жури, назначено със заповед на Ректора на НБУ № 3 – РК – 210 от 13.05.2024 г. за защита на дисертационния труд на

Бертен Д‘Оландер на тема

„Иновация и оптимизация в работата на флейтиста-изпълнител, водещи до ергономичност, по-интензивна и свободна интерпретация в произведения от различни стилове“

Бертен Д‘Оландер е музикант с дългогодишна богата и разностранна, бих казал – всестранна – дейност и като изпълнител (оркестрант, солист и участник в камерни състави), и като педагог с повече от четиридесет годишен опит. Бил е първи флейтист в Ансамбъл за съвременна музика, Брюксел; в Операта в Аахен, Германия; в Лимбургския симфоничен оркестър, в Маастрихт, Холандия; в Националния оркестър Брюксел, Белгия; в Националната опера на Белгия; в Антверпенската филхармония в Белгия; във Фламандската опера в Антверпен, Белгия. Бил е солист на оркестри в София, Шумен, Брюксел, Йоенсуу (Финландия). Има издадени седем компактдиска. Като камерен изпълнител е участвал в множество ансамбли с различни инструменти в различни държави.

Педагогическата дейност на Д‘Оландер включва преподаване и водене на майсторски класове и ателиета в Университета Аркензиз, Турция; в LUSA,

Льовен, Белгия; в Hochschule für Musik und Tanz, Кьолн, Германия; магистърски курс „Лято с Бертен“ от 2016 г. до момента в България; във Франси Френо, Италия от 2020 г.; в Университета в Лиеж, Белгия; в Университета Стоктън, Ню Джърси, САЩ; в Музикалната академия „Ференц Лист“, Будапеща, Унгария, 2022; в Университета Мармара, Истанбул, Турция; в Accademia della Musica Francesco Geminiani, Венеция, Италия, 2019; в Málaga Musical Summer, Испания; в Лисабон, Португалия.

И това далеч не е пълният списък с педагогическата му дейност.

Предложеният дисертационният труд се състои от три глави, предшествани от въведение и последвани от заключение, списък с приносите и списък от петдесет и две заглавия с ползвана литература на английски език.

Във **въведението** авторът обяснява причината за създаване на този труд. Това е липсата на достатъчно педагогическа литература за обучението по флейта. Той прави сравнение с богатата и разностранна литература за обучението по цигулка и установява съществен пропуск в обучението по флейта. Ето как Бертен Д'Оландер определя отправната точка на изследването си: *„Въпреки изобилието от литература – от основополагащите трудове на Й. Й. Кванц до съвременните педагогически иновации на Марсел Мойс – се забелязва креция пропуск. Традиционната флейтова педагогика, макар и богата на упражнения и етюди, често не обхваща цялостно последните постижения в разбирането на човешката физиология и ергономия.“*

Именно физиологията и ергономията при свиренето на флейта са основните теми на настоящия дисертационен труд.

В **Глава първа „Цигулкова методика“** са разгледани системите на обучението по цигулка на двама изтъкнати цигулари и педагози Карл Флеш и Иван Галамян, както и сравнение на двете системи. Авторът е убеден, че

въпреки принципните разлики между звукоизвличането на дървени духови и струнни лъкови инструменти, обучаващите се флейтисти биха могли „*да почерпят вдъхновение*“ за постигане на нюансиран подход към звукоизвличането. С други думи, той смята, че съвременното обучение по флейта би могло да стъпи върху основата на вече разработената методика и подход на цигулковата педагогика.

Глава втора „**Физически елементи при свиренето на флейта**“ е посветена на приложението на методиките в обучение по цигулка при свирене на флейта. Авторът тръгва от идеята, че позицията на тялото, дишането и резонансът са в основата на произвеждането на качествен звук. Той разглежда поотделно основните физическите елементи:

- стойка
- амбушур
- дишане
- мускули, използвани при дишането
- резонанс

и определя значението на всеки един от тях. Изводите му се позовават на разбиранията на известни флейтисти, педагози и изследователи като Дж. Голуей, Валери Флух, Изабел Косет.

На пръв поглед изглежда странно схващането на Бертен Д'Оландер за стоенето на бос крак и лекото поклащане при свирене в изправено положение. Всъщност при тази поза контактът на тялото с пода може да намери най-правилното си и удобното положение. А тъй като на сцената не е прието да се свири на бос крак, възниква въпросът за използването на подходящи за целта обувки. Това най-вече се отнася за флейтистките.

В тази глава е засегнат въпросът за индивидуалността при амбушура при всеки флейтист, което е свързано с личната анатомия на всеки изпълнител.

Задълбочено е разгледан въпросът с механиката на дишането, като основен елемент при духовите инструменти с участието на неговите три основни компонента: бели дробове, гръден кош и диафрагма. Отделено е специално внимание на диафрагмата и специфичното ѝ участие при звукоизвличането.

Въз основа на напътствията на известни флейтисти и експерти е обяснено значението на правилното положение на тялото, участието на съответните мускулите, както и индивидуалните подходи за намиране на добро изпълнение.

В глава трета „Приложни техники“ авторът показва практическата си система от методи и похвати в разбирането си за обучението по флейта въз основа най-вече на френската школа. Тази глава има най-съществено значение и би била особено полезна за начинаещи и млади изпълнители.

Тук са дадени основните характеристики на френската флейтова школа, начело с Клос-Пол Тафанел, преподавател в Парижката консерватория. Учениците на Тафанел, работейки в различни оркестри и преподавайки в различни консерватории, оказват съществено влияние в свиренето на флейта в Европа и Америка в началото на двадесетия век. Те използват метални инструменти, направени обаче въз основа на системата на Теобалд Бьом и създадени от майстори на инструменти, чийто главен представител е Луи Лот. Това води до съществена промяна на флейтовия звук, който става по-лек и с повече нюанси на вибраторото. За тези свои съждения Д'Оландер се позовава главно на труда „Френската флейтова школа“ в книгата на Ардал Пауъл „Флейтата“

В раздела „Практически метод“ дисертантът се позовава или *„черпи вдъхновение“*, както сам признава, от подхода на Алфред Корто към клавирната техника, *„който набляга на опростяването на трудностите до елементарни принципи, целта е да се организират параметрите в*

правилния ред, за да се постигне здрав, отворен и хармонично богат звук на флейтата. “ Отново се прави връзка с обучението на друг инструмент.

А ето в какво се състои и основният принцип на обучението по флейта на Д'Оландер, чиито водещи елементи са стойката, дишането и резонансът. Това той нарича „**голям триъгълник**“, който става отправна точка към овладяването на техниката на свирене и където обуславя няколко етапа, а именно:

- *произвеждане на тонове*

- *приложна техника*

- *упражнения за пръсти*

Големият триъгълник включва всички елементи на свиренето: самото звукоизвличане, намиране на мярката при използването на вибрато в зависимост от стила, но и от личните предпочитания на изпълнителя, както и техника на пръстите. Авторът предлага нова, негова система за овладяване използването на езика, играещ ключова роля при артикулацията: „*Главата (става дума за текстова глава или по-скоро - подглава – бележката е моя) се отклонява от традиционните методи, които съчетават съгласни с гласни. Вместо това се препоръчва по-естествен подход, при който езикът се намесва в края на дадена нота, а не в началото на следващата, което осигурява оптимално звукоизвличане и резонанс.*“

В заключението на труда си авторът извежда собственото си разбиране за обучението по флейта и дори – изобщо по музикално изпълнителство. Позовавайки се на веруюто за педагогическия процес на Марсел Мойс: „*Изпълнявайте музика, а не свирете на флейта*“, той отговаря: „*Ние, смъртните, всъщност сме в състояние да се научим да свирим на флейта. А оттам можем да започнем да изучаваме и музиката*“.

Както се вижда, трудът *„Иновация и оптимизация в работата на флейтиста-изпълнител, водещи до ергономичност, по-интензивна и свободна интерпретация в произведения от различни стилове“* на Бертен Д’Оландер е твърде необичаен и нестандартен. Той предлага съвсем нови подходи, отличаващи се от общоприетите, но същевременно тези подходи са практически насочени към намиране на удобен начин за овладяване на добри инструментални навици. Всичко това е предопределено от богатия сценичен и педагогичен опит на автора. Той споделя своите схващания, до които е достигнал след изминат дълъг и сложен и като инструменталист, и като преподавател.

Намирам, че трудът му има сериозен принос за педагогиката на обучението по флейта, за самото флейтово изпълнителско изкуство, а защо не – и за други инструменти; най-малкото за останалите дървени и медни, където биха били приложими някои от идеите, изведени в изследването.

След всичко описано дотук, смятам, че дисертационният труд има безспорно значение и би предизвикал заслужен интерес сред преподавателите по флейта, а също и сред обучаващите се, независимо дали учат по същата или по друга система. Ето защо убедено предлагам на уважаемото научно жури да бъде присъдена образователната и научна степен „Доктор“ на Бертен Д’Оландер.

София, 16 юни 2024 година

проф. д-р Велислав Заимов